

8. Збаровская Н. В. Выставочная деятельность публичных библиотек / Н. В. Збаровская. — Санкт-Петербург : Профессия, 2004. — 224 с.
9. Віртуальна виставка. — Режим доступу: <https://sites.google.com/site/hdakbsk/tehinfpr/virtualna-vistavka>. — Назва з екрана.
10. Українська Друга світова. — Режим доступу: <http://www.ww2.memory.gov.ua/vystavka>. — Назва з екрана.
11. Інфографіка очима українських бібліотекарів. — Режим доступу: http://bibliote4nyj-autoban.blogspot.ru/2013/03/blog-post_21.html. — Назва з екрана.

Рассмотрены аспекты использования инфографики в современном библиотечном учреждении. Исследованы характерные черты и особенности

виртуальной библиотечной выставки, выяснены требования к ее организации. Проанализирована информационно-аналитическая продукция библиотечных учреждений, представленная на виртуальных выставках.

The article is devoted to the consideration and use of infographic in the modern library institution. The features and features of the virtual library exhibition are analyzed, approaches and requirements for its organization are analyzed. The modern information and analytical products of library establishments that are presented at virtual exhibitions are analyzed.

Надійшла до редакції 1 березня 2018 року

УДК 097:025.17(=133.1=162.1):027.54(477-25)НБУВ

Тетяна Якубова,
кандидат історичних наук,
науковий співробітник НБУВ

Унікальні книжкові знаки у виданнях із фондів французькою та польською мовами НБУВ

Наведено відомості про книжкові знаки у примірниках видань із фондів французькою, польською мовами відділу бібліотечних зібрань та історичних колекцій Інституту книгознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Надано класифікацію книжкових знаків. Розглянуто провенієнції дворянства, відомих учених, навчальних закладів, наукових організацій, музеїв; окремо проаналізовано польські книжкові знаки.

Ключові слова: бібліотечні фонди, книжкові знаки, екслібриси, провенієнції, бібліотекознавство, фонди НБУВ.

Унікальні печатки та екслібриси у примірниках видань із фондів французькою і польською мовами відділу бібліотечних зібрань та історичних колекцій Інституту книгознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі — Відділ) тривалий час не досліджувалися та були поза науковим обігом. Безперечно, вони залишаються маловідомими історичними джерелами, які варті наукової уваги, широкої популяризації, оскільки мають непересічну історичну, наукову, культурну цінність для бібліотечної справи та книгознавства. Серед іноземної літератури Відділу ці штучно сформовані фонди літератури за мовною ознакою налічують 62 475 од. зб. французькою та 90 983 од. зб. польською мовами, переважно книг і періодики.

Наукове дослідження фонду французькою мовою НБУВ здійснювала історик Р. Кириченко (1995—2005); він став об'єктом вивчення як історичного бібліотекознавства і бібліографії, так і книгознавства. Значеному зібранню Р. Кириченко присвятила кандидатську дисертацію "Франкомовна українка кінця XVII — початку XX ст. у бібліотечних колекціях України: походження, склад, зміст, історико-книгознавча реконструкція" (Київ, 2005).

Різноманітну довідкову літературу з фонду французькою мовою НБУВ представлено у друкованому каталозі: *Франкомовні довідкові та бібліографічні видання XVIII — початку XX ст. у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: каталог / Уклад. М. А. Стельмашева, А. М. Беба, Р. С. Кириченко; НАН України. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ, 2008.*

У наведених книгознавчих дослідженнях питання про книжкові знаки фонду літератури французькою мовою докладно не розглядалося.

Фонд літератури польською мовою, до якого входять видання з різних галузей знань, тривалий час був "законсервований" для наукових досліджень. Отже, робота з вивчення книжкових знаків у його виданнях наразі є актуальною.

Мета статті — надання книгознавчої та історичної інформації про книжкові знаки у виданнях з фондів іноземної літератури відділу бібліотечних зібрань та історичних колекцій Інституту книгознавства НБУВ.

Знайдені книжкові знаки умовно розділимо на такі групи:

1) екслібриси представників дворянських родин України та Російської імперії (О. Кочубей, Д. Давидов, Г. Милорадович, В. Жевахов);

2) печатки та екслібриси відомих учених, письменників, книговидавців (С. Соловійов, І. Лучицький, Б. Грінченко, Л. Ідзіковський);

3) печатки бібліотек навчальних закладів, наукових установ, організацій, музеїв, книгозбірень Києва, Житомира, Одеси та інших міст;

4) польські книжкові знаки.

Завдяки печаткам та екслібрисам у книгах з фонду літератури французькою мовою НБУВ можемо дослідити аспекти життя відомих історичних постатей, які тривалий час збирали ці видання у приватні бібліотеки. Про високий рівень культури та освіти дворянських родин Кочубеїв, Давидових, Милорадовичів свідчать франкомовні книги, що містять старовинні екслібриси із зображенням родових дворянських гербів.

Олександр Васильович Кочубей (1788—1866) — відомий представник дворянської родини Кочубеїв, сенатор, член державної ради Російської імперії, дійсний таємний радник. Академік М. Жулинський зазначає, що визволення українського письменника та історика П. Куліша (1819—1897) із заслання стало можливе "завдяки протекції сенатора Кочубея" [2].

В оформленні родового герба дворянської родини Кочубеїв, зображеного на екслібрисі, виразне поєднання геральдичної традиції Речі Посполитої та козацької доби в Україні. У нижній частині екслібриса розташовано гасло "Elevor ubi consumer".

Фотокопію екслібриса "Из библиотеки Ал. Вас. Кочубея" (фото 1) було зроблено з франкомовної книги *Dictionnaire de la conversation et de la lecture. T. XXIII. P.: Belin-Mandar, Libraire, 1835*. Наразі у фонді Відділу зберігається понад 700 видань, які мають ознаки належності до особистої бібліотеки Олександра Васильовича Кочубея: наліпки з екслібрисом у вигляді герба роду Кочубеїв [1].

Фото 1. Екслібрис
О. Кочубея

Фото 2. Екслібрис
Г. Милорадовича

Милорадовичи-Храбреневичи — малоросійський дворянський рід, який походить від двох братів Михайла та Гаврила, вихідців із Сербії. Ця родина у XVIII ст. була тісно пов'язана з Україною. Екслібрис (фото 2) належить графу Григорію Олександровичу Милорадовичу (1839—1905) [3].

Граф Г. Милорадович — військовий, історик, генеалог, громадський діяч, генерал-лейтенант (1898), почесний мировий суддя Чернігівської губернії (1878), чернігівський губернський предводитель дворянства (1890—1896), сенатор (1904), почесний член Чернігівського статистичного комітету та Чернігівського благодійного товариства, член Санкт-Петербурзького

слов'янського благодійного товариства, Археологічного товариства при Київській духовній академії, Київського слов'янського товариства, Імператорського товариства заохочення художників. Один із засновників і голова (1896—1901, 1903—1904) Чернігівської губернської вченої архівної комісії, член правління Російського генеалогічного товариства (від 1898).

Бібліотека Г. Милорадовича, успадкована від предків та значно примножена, розташовувалася частково в родовому маєтку Любеч Чернігівської губернії, частково в Чернігові. На початку XX ст. налічувала майже 16 тис. томів переважно російською та французькою мовами. Фотокопію екслібриса "Библиотека графа Милорадовича" (фото 2) було зроблено з франкомовної книги *Nouveau manuel de Bibliographie universelle. — P.: Libr. Encyclopédique de Roret, 1857*. На екслібрисі зображено дворянський герб Милорадовичей-Храбреневичей, на якому два серби тримають щит над гаслом "Без страха и упрека". Герб Милорадовичів символізує фортецю, котру вночі взяв їхній предок [4].

Зображення дворянських родових гербів на екслібрисах свідчить про певну культурну та книжкову традицію, поширену в приватних дворянських бібліотеках Російської імперії XIX ст.

Цей факт підтверджує фотокопія екслібриса із зображенням герба дворянського роду Давидових із видання, що зберігається у Відділі: *M. Gl. M. Gattel. Dictionnaire universel portatif de la Lanque française. — T. II. — P.: Lefèvre, 1813* (фото 3).

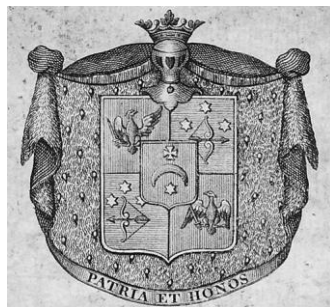

Фото 3. Екслібрис
дворянського роду Давидових

Фото 4. Екслібрис
князя В. Жевахова

У роду Давидових були видатні військові, дипломати, академіки. Денис Васильович Давидов (1784—1839) — гусар, герой війни 1812 р., військовий письменник, поет, генерал-лейтенант (1813). На екслібрисі з гербом дворянського роду Давидових є гасло "Patria et Honos" [5].

Фотокопію екслібриса князя В. Жевахова (1905) зроблено з книги *J. Crépeux-Jamin. Traité pratique de Graphologie étude. — P.: Flammarion, s. a.* (фото 4). Представлений знак належить до початку XX ст., тому його оформлення значно відрізняється від попередніх екслібрисів.

На знакові розміщено гасло, яке свідчить про моральні принципи власника:

"А поступающий по правде,
идет к свету,
дабы видны были дела его,
потому что они в Боге соделаны".

Наведені фотокопії екслібрисів дворянських родин розкривають світ цінностей та книжкової культури власників — це життя, свобода, справедливість, краса, щастя, любов, дружба, честь, гідність [6]. Відомі історичні особистості, власники екслібрисів, були представниками дворянської культури Російської імперії, яка за змістом залишалася релігійною.

До другої групи книжкових знаків увійшли печатки та екслібриси з видань приватних бібліотек видатних істориків, письменників, книговидавців.

Сергій Михайлович Соловйов (1820—1879) — російський історик, професор Московського університету (1871—1877), ординарний академік відділення російської мови та словесності Імператорської Санкт-Петербурзької академії наук (1872).

Печатку "Из библиотеки Сергея Михайловича Соловьева", розміщену в книзі *Mr. Will-m. Coxe. Voyage en Pologne, Russie, Suede, Dannemarc. T. I. Genève, 1786*, подано на фото 5.

Фото 5. Печатка бібліотеки С. Соловйова

Фото 6. Печатка бібліотеки І. Лучицького

Головні наукові історичні праці С. Соловйова: *История России. Т. I.—Т. XXIX. — Санкт-Петербург, 1851—1879; История падения Польши. — Москва, 1863; Император Александр Первѣй. Политика. Дипломатия. — Санкт-Петербург, 1877.*

Іван Васильович Лучицький (1845—1918) — історик, закінчив історико-філологічний факультет Київського університету св. Володимира, заслужений професор. До 1901 р. викладав в Університеті історію.

Одна з франкомовних книг — *Oskar Testut. L'International. — P.: Versailles, 1871* — містить на своєму титулі печатку "И. В. Лучицкий" (фото 6).

І. Лучицький був членом Київської міської думи. Під час Революції 1905—1907 рр. редагував газети "Киевский Отклик", "Свобода и Право", брав участь у земських з'їздах та заснуванні Конституційно-демократичної партії, був членом центрального і київського комітетів. Він зібрав у французьких архівах цінні матеріали та надрукував низку праць у журналах "Киевские Университетские Известия" за 1894—1896 рр., "Русское богатство" за 1893 р., зокрема "Крестьянское землевладение во Франции накануне революции, преимущественно в Лимузене" (1900); "Состояние землевладельческих классов во Франции накануне революции и аграрная реформа 1789—1793 годов" (1912) [8]. Отже, не дивно, що книги з печатками бібліотеки І. Лучицького наявні у фонді літератури французькою мовою НБУВ.

Борис Дмитрович Грінченко (1863—1910) — український письменник, педагог, літературознавець, етнограф, історик, публіцист, громадсько-культурний

діяч. Печатку "Бібліотека Б. Грінченка" знайдено у франкомовній книзі *Pellerano. Guide de Naples et ses environs. — Naples: L. C. Pellerano, éditeur, 1906* (фото 7).

Власні педагогічні погляди Б. Грінченко виклав у працях: "Яка тепер народна школа в Україні" (1896), "Народні вчителі і українська школа" (1906), "На беспроектном пути. Об украинской школе" (1906) [9].

Печатку "Принадлежит библиотеке Л. Идзиковского и продана быть не может" уміщено на книзі *Amiel G.-F. Fragments d'un journal intime. T. I. Genève: Georg & Co Lbr.-Éd, 1911* (фото 8).

Фото 7. Печатка бібліотеки Б. Грінченка

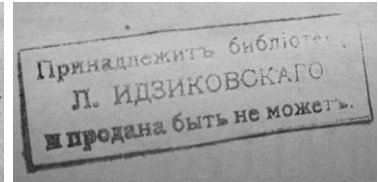

Фото 8. Печатка бібліотеки Л. Ідзіковського

Леон Вікентійович Ідзіковський (1827—1865), поляк за національністю, 1858 р. заснував у Києві нотну фірму. Упродовж її діяльності видав близько 100 творів польських композиторів (1859—1865) і майже всі праці українських авторів, зокрема й М. Лисенка. У 1911—1944 рр. філіал фірми Л. Ідзіковського діяв у Варшаві [10]. На книгах фонду літератури французькою мовою збереглося кілька видів печаток Л. Ідзіковського, текст на яких наведено російською та французькою мовами.

Представлені печатки та екслібриси видатних діячів науки та культури XIX—XX ст. надають сучасним дослідникам інформацію про коло наукових інтересів власників, котрі знали європейські мови та збирали у приватні бібліотеки іноземну літературу.

У зазначених фондах містяться печатки бібліотек навчальних закладів, наукових установ, товариств та комісій, державних закладів дорадянського та радянського періодів: "Бібліотека Одесского Общества Истории и Древностей", "Бібліотека Археографічної Комісії", "Ученическая библиотека Бердичевского коммерческого училища", "Бібліотека Константиновского артиллерийского училища", "Бібліотека I — Коммерческого училища", "Бібліотека Київського Будинку Вчених", "Бібліотека Українського інституту марксизму-ленінізму", "Бібліотека Академії Наук УРСР", "Бібліотека Общества Волынских врачей", "Бібліотека камеры прокурора Житомирского окружного суда", "Бібліотека Держкурси Чужеземных мов".

Печатка бібліотеки Державних курсів чужоземних мов розташована на книзі *Thierry A. Histoire de la conquête de l'Angleterre par les normands. — SPb, 190* (фото 9).

Печатки бібліотек різних міст України та бібліотек музеїв представлено на книгах фонду літератури французькою мовою, зокрема: "Житомирська обласна бібліотека", "Житомирська центральна бібліотека", "Одеській Державний Крайовий Історич. Арх. Музей", "Бібліотека музею. Бердичев", "Бібліотека Обласн. н/д краєзнавчий музей в м. Житомир", "Бібліотека Міжрайонного Музея м. Біла Церква", "Дер-

жавна Публічна бібліотека УРСР". Література іноземними мовами надходила в державні бібліотеки з приватних колекцій, зібраних у дорадянський період. Ці видання мали неабияке наукове значення і склали найбільш цінні й рідкісні фонди бібліотек міст України та музейних бібліотек після 1917 року.

Фото 9. Печатка бібліотеки Державних курсів чужоземних мов

Фото 10. Печатка бібліотеки польського консульату в Києві

Розглянемо докладніше польські книжкові знаки на виданнях аналізованих бібліотечних фондів НБУВ. Класифікація польських провенієнцій поділяє їх на три групи: печатки, маргінальні написи, екслібриси.

Досліджені книги містять печатки польських громадських організацій, навчальних закладів, бібліотек в Україні, католицьких релігійних організацій і священників. Важливу інформацію надають екслібриси, маргінальні написи польських колекціонерів та бібліофілів, які жили в Києві та Житомирі у XIX — на початку XX ст.

Значна кількість печаток польських бібліотек міститься у різних томах "Енциклопедії загальної" С. Оргельбранда [11]: Rada Okregowa Kijowska. Polskich Towarzystw Pomocy Ofiarom Wojny; Centralna Polska Biblioteka Panstwowa na Ukrainie; Biblioteka Centralnego Polskiego Technikum Pedagogicznego Leningród; Konsulat Polski w Kijowie.

Печатку бібліотеки польського консульату в Києві розміщено на книзі *Orgelbrand S. Encyklopedia Powszechna. — Warszawa, 1898. — Tom II* (фото 10).

Польський екслібрис бібліотеки Хенрика та Ядвіги Стецьких із зображенням родового герба Biblioteka Henryka i Jadwigi Steckich розташований на титульному аркуші французької книги *Dictionnaire biographique et historique des hommes marquans de la fin du XVIII siècle...* [12]. На гербі уміщено символи польської християнської геральдичної культури XVI ст.: польський лицарський шолом, корону, щит із зображенням хреста над хоругвою костьольною, яка нагадує фортечну браму. Герб Стецьких має назву Radwan — хоругва [13;14].

Виокремимо печатки польських бібліотек Києва, знайдені в книгах фонду літератури польською мовою: Biblioteka Naukowa w Kijowie St. Mł. P. N. Korporacja [15], Biblioteka Polskiego Instytutu Wychowania Społecznego w Kijowie [16], Instytut Polskiej Biblioteki Kultury Proletarjackiej [17].

Окрему групу польських провенієнцій становлять печатки польських бібліотек із різних міст України: Drużyna Skautowe w Humanu [18], Biblioteka Domu Polskiego w Charkowie [19], Stowarzyszenie Polskie w Odesie. Ognisko [20]. Значна частина книжкових знаків належить бібліотекам Житомира. Зокрема,

печатки бібліотеки польського Житомирського союзу вчителів на Волині (Żytomierski Związek nauczycielstwa polskiego na Wołyniu) [18], бібліотеки польської асоціації з питань освіти Macierz Polska в Житомирі (Wypozyczalnia książek Macierzy Polskiej w Żytomierzu) [21] та ін. Також досліджено печатку бібліотеки польського католицького релігійного закладу в Житомирі: Biblioteka Rz. Kat. Tow. Dobroczynności w Żytomierzu [22]. Провенієнції надають можливість прослідкувати процес нагромадження французької, польської книги в бібліотеках, які формувались у XIX — XX ст.

Висновки. У бібліотечних фондах французькою та польською мовами НБУВ акумульовано значний масив літератури із книжковими знаками, що репрезентують історію та книжкову культуру приватних і державних бібліотек України. Подальше дослідження унікальних печаток та екслібрисів, уміщених на виданнях із зазначених фондів, дасть змогу розширити інформаційний ресурс про вітчизняну бібліотечну справу, збагативши сучасну історичну науку новими фактами.

Список використаної літератури

1. Мяскова Т. Особова бібліотека Олександра Васильовича Кочубея у фондах НБУВ: історія побутування та сучасний стан / Тетяна Мяскова // Наукові праці Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. — 2013. — Вип. 37. — С. 444—451. — Режим доступу: <https://www.researchgate.net>. — Назва з екрана.
2. Терлецький В. В. Кочубеї у призабутих зв'язках з Глухівщиною / В. В. Терлецький // Сіверщина в історії України : збірник наукових праць. — Київ-Глухів, 2011. — Вип. 4. — С. 274—278.
3. Дениско Л. М. Книжкові знаки на книгах із колекції рідкісних видань Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського : каталог / Л. М. Дениско, Ю. К. Рудакова ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — Київ, 2017. — С. 93—94.
4. Герб рода Милорадовичей // Общий гербовник дворянских родов Всероссийской империи, начатый в 1797 г. — [Санкт-Петербург, 1799]. — Ч. 3. — № 109. — С. 109.
5. *Генеалогическое древо*. Geno. Tree. Ru. Інформація о фамилии Давыдовых. — Режим доступу: http://www.genotree.ru/fam_davidov.htm. — Загл. з екрана.
6. Саволап Т. Ценности и диалог культур / Т. Саволап, Е. Луговая // Украина в системе современных цивилизаций: трансформация государства и гражданского общества : материалы III Международной научно-практической конференции 21—22 мая 2010. — Одесса, 2010. — Том II. — С. 297—304.
7. Сергей Михайлович Соловьев. Биографический указатель. — Режим доступу: <http://www.hrono.ru> — Загл. с. екрана.
8. Лучицкий Иван Васильевич. — Режим доступу: <http://www.rulex.ru/01120454.htm>. — Загл. с. екрана.
9. Гринченко Борис Дмитрович (1863—1910). — Режим доступу: <http://ukrlit.org> — 1с. — Назва з екрана.
10. *Ідзиковський Л. В.* Музыкальная энциклопедия. — Режим доступу: http://enc-dic.com/enc_music/Idzikovskij—L-V-2915.html. — Загл. с. екрана.
11. Якубова Т. А. Енциклопедія Самуеля Оргельбранда — оригінальне джерело вивчення історії України XVI—XVIII ст. (до 250-річчя від дня народження Самуеля Оргельбранда). — Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/node>. — Назва з екрана.

12. *Dictionnaire* biographique et historique des hommes marquans de la fin du XVIII siècle. — L., 1800. — T. 3. (Me—Z). — 522c.
13. *Orgelbranda S.* Encyklopedja Powszechna / S. Orgelbrand. — Wrszawa : S. Orgelbranda Synow, 1899. — T. IV. — 624 s.
14. *Radwan* (herb szlachecki). — Mode of access: <http://e-mail.ru/cgi-bin/msglist#readmsg?id>. — Title from the screen.
15. *Kochanowski Jan Karol Korwin.* Dzieje Akademii Zamojskiej (1595—1784) / Jan Kochanowski. — Kraków : Anczyc i Sp-ka, 1899—1900. — 345 s.
16. *Fouard G.* Święty Paweł. Ostanie jego lata. Tom II / Księdz G. Fouard // Biblioteka Dziel Chrześcijańskich. — Zeszyt 134—135. — 1912. — 288 s.
17. *Biblia*, to jest księgi Starego i Nowego Testamentu: według łacińskiego przekładu / Na polski język przełożone przez X. Jakoba Wuyka z Wągrowca. — Warszawa : Druk. N. Glücksberga, 1821. — 1318 s.
18. *Szajnocha K.* Dwa lata dziejów naszych (1646—1648). Tom I / Karol Szajnocha // Gazeta Polska. — [Warszawa : Nakładem Redakcji "Gazety Polskiej"]. — Og. zb. 80. — Tom 15. — 1900. — 470 s.
19. *Lange A.* Przekłady z poetów obcych. Cześć I / Antoni Lange // Gazeta Polska. — [Warszawa : Nakładem Redakcji "Gazety Polskiej"]. — L. XI. — 1899. — Tom 48. — 159 s.
20. *Paweł Heyse.* Wybór pism. Cz.III. Dziecię wieszczek. Nowella w trzech pieśniach / Przekład Maryji Konopnickiej / Paweł Heyse. — Warszawa : Nakład i druk S. Lewentala, 1880 — 58 s.
21. *Manlegazza P.* Wiek obludy / P. Manlegazza. — Warszawa : Nakł księg. T. Paprockiego i S-ki; Druk E. Skińskiego, 1890. — II, 67 s.
22. *Zieliński Władysław.* Ze wspomnień żołnierza / Władysław Zieliński. — Warszawa : Sulimierski, 1880. — 296 s.

Представлена інформація о книжних знаках в екземплярах изданий из фондов литературы на французском, польском языках отдела библиотечных собраний и исторических коллекций Института книговедения Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского. Представлена классификация книжных знаков. Отмечены книжные знаки дворянства, известных учёных, учебных заведений, научных организаций, музеев; отдельно проанализированы польские книжные знаки.

The article presents information about bookmarks on the books of the French, Polish collections of the department of library collections and historical collections of the Institute of Book Studies of the Vernadskiy National Library of Ukraine. Classification of bookmarks is presented. Marked book signs of the nobility, famous scientists, educational institutions, scientific organizations, museum and Polish proveniences.

Надійшла до редакції 16 лютого 2018 року

ШКОЛА СИСТЕМАТИЗАТОРА

Особливості застосування запозичених нотацій та загальних визначників основних характеристик в УДК

Таблиця 1h (Запозичені нотації. Нотації не з УДК) і **Таблиця 1k** (Загальні визначники основних характеристик) належать до складової частини УДК — Допоміжних таблиць.

Запозичені нотації — це нотації, запозичені з інших авторитетних класифікацій у певних галузях знань. Нотацію класів запозиченої класифікаційної системи приєднують до індексу основного класу УДК за допомогою знака * (астериск / зірочка). Запозичені нотації можуть бути у вигляді літер, слова, знака, числа, номери тощо (залежно від джерела походження). Астериск дає змогу відокремити такі нотації від індексів УДК, наприклад:

657:004.42]*IC Автоматизована система бухгалтерського обліку IC.

Якщо нотації не з УДК використовуються із загальними визначниками і належать до фасета, який позначено індексами, обмеженими парними знаками (дужками чи лапками), то їх необхідно розміщувати в межах цих парних знаків. В інших випадках їх варто виносити за межі парних знаків. У прикладі (477.74-25*65114) Поштовий індекс міста Одеса (Україна) нотація з астериском є частиною фасета місця (визначника місця для міста Одеса), а тому її розміщено в дужках. У прикладі 625.711.1(4)*Є4 Європейська автомагістраль 4 (Є4) у шляховому будівництві предметна деталізація не є частиною фасета місця і позначає нову характеристику (назву автомагістралі), тому винесена за дужки.

Дуже зручно використовувати астериск при побудові індексів для дитячої літератури, враховуючи специфіку побудови фонду бібліотеки для цієї категорії читачів за віковою ознакою. Якщо рекомендації міжнародного індексування для національних бібліотек надаються за формою документа для дітей (0.053.4), і це підтверджується каталогами інших країн, то масовим бібліотекам з невеликим фондом можна замінити форму документа для вікових категорій на відповідні позначення для дитячої літератури через зірочку, наприклад: книга "Волинь: енциклопедія, казка, гра" отримає індекс для каталогу у Національній бібліотеці для дітей 908(477.82)(03)(0.053.5"465*10*11"), що означатиме книгу для дітей середнього віку (10—11 р.) (позначка С), тоді як інша бібліотека може використати для цієї книги індекс 908(477.82)(03)*С, а поличний індекс для них буде однаковий: С 908(477.82)(03). Так само і по іншим формам документів: (0.053.4) — документи для дошкільників буде відповідати *Д; (0.053.5"465*06/*09") — документи для школярів молодшого шкільного віку аналогічно заміниться на *Мл.

Окрім запозичених нотацій, для деталізації індексів УДК може використовуватись алфавітне підрозділення А/Я та А/З, яке також належить до Таблиці 1h. Алфавітне підрозділення — це доповнення індексу УДК термінами, власними назвами або абрєвіатурами